3.11.2025 Dnro 660/ D.a.4/2025

Hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Asia: HE 122/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain muuttamisesta ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n 3 momentin kumoamisesta https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+122/2025

Hallintovaliokunta on pyytänyt sähköpostitse 22.10.2025 Saamelaiskäräjiltä kirjallista asiatuntijalausuntoahallintovaliokunnan kokoukseen 4.11.2025 asiasta HE 122/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain muuttamisesta ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n 3 momentin kumoamisesta

Saamelaiskäräjät kiittää mahdollisuudesta antaa asiaan asiantuntijalausuntonsa. Saamelaiskäräjät on lausunut asiaan sen valmistelun aikana, ja Saamelaiskäräjät haluaa tuoda nämä aikaisemmin esille tuomat huomionsa myös hallintovaliokunnan tiedoksi.

Lakiesityksessä ehdotetaan muutoksia valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annettuun lakiin sekä julkisen hallinnon yhteispalvelusta annettuun lakiin. Esityksen pääasiallinen sisältö on valtion yhteisen asiakaspalvelutoiminnan sääntelyn lisääminen palvelulakiin. Tavoitteena on turvata käyntiasioinnin vähimmäistaso valtion viranomaisissa taloudellisesti tehokkaalla tavalla, erityisesti niille ihmisille, joille digiasiointi on vaikeaa tai käyntiasiointi muutoin tarpeen. Saamelaiskäräjät toteaa yleisesti, että esitys valtion yhteisen asiakaspalvelutoiminnan järjestämisestä on kannatettava, kunhan saamelaisten kielelliset oikeudet eivät heikkene ja palvelua pystytään yhä tarjoamaan saamelaisten kotiseutualueella.

HE 122/2025 on esitelty esityksen lausuntopalautetta, jossa kuntasektori olo kiinnittänyt huomiota saamenkielisten oikeuksiin ja kasvavan ulkomaalaisväestön kielellisten tarpeiden huomioon ottamiseen asiakaspalvelussa. Oikeusministeriö on puolestaan lausunnossaan esittänyt, että lupa- ja valvontavirastolle tulisi asettaa ennakoiva tehtävä saamenkielisten palveluiden tarpeiden huomioimiseksi vastaavalla tavalla kuin sen on huomioitava suomen- ja ruotsinkielisten palveluiden tarpeet. Saamelaiskäräjät kannattaa näitä esityksiä.

Kielellisten oikeuksien turvaamisen käytännön järjestelyt kuuluvat yhteispalvelulain 8 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan asioihin, joista myös yhteispalvelusopimuksessa on sovittava. Momentin perustelujen mukaan yhteispalvelua järjestettäessä tulisi ottaa huomioon erityisesti kielilaista ja saamen kielilaista viranomaisille aiheutuvat velvoitteet. Jos toimeksisaajalla ei olisi laissa säädettyä velvollisuutta tai osaavaa henkilökuntaa antamaan palvelua asiakkaan kielellä,

Saamelaiskulttuurikeskus Sajos Tel. +358 (0)10 839 3100

FIN-99870 Inari

www.samediggi.fi etunimi.sukunimi@samediggi.fi

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/f195ff35-823e-41a5-9e26-0d500a9c700a
visma sign
www.vismasign.com

voitaisiin kielellisten oikeuksien toteutumisesta ja palvelujen saatavuudesta huolehtia esimerkiksi siten, että teknisen käyttöyhteyden avulla asiointipisteeseen järjestettäisiin palvelutilanteessa tulkkaus. Saamelaiskäräjät suosittelee, että saamenkieliseen tulkkaukseen mahdollistetaan myös vaihtoehtoiset ratkaisut, eikä vain yhteiskäyttöisen etä- ja tulkkauspalveluratkaisun välityksellä.

Saamelaiskäräjät painottaa, palvelulain 2 d §:n mukaisesti asiakaspalvelutehtävä annettaessa yksityiselle toimijalle tulee noudattaa Saamen kielilain 18 §:n säännöstä siitä, että julkista hallintotehtävää lailla tai lain nojalla hoitavalla palveluntuottajalla on sen hoitaessa tehtävää saamelaisten kotiseutualueella noudatettava viranomaista koskevia säännöksiä. Tämä on kirjattu lain esitöihin.

Valtion yhteisen asiakaspalvelun malleissa pitää huomioida ohjeistus saamenkielisten palveluiden tarjoamisesta. Myös saamen kielilain velvoitteet on huomioitava 2 f §:n malleissa, mm. brändimallissa ja tiedottamisessa.

Valtioneuvosto laatii toimikautensa ajaksi suunnitelman 2 §:ssä säädettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi. Suunnitelmassa on toimintojen sijoittumisen tilasta. Suunnitelmissa pitää ottaa huomioon saamelaisten kotiseutualueen erityispiirteet toimintojen sijoittumisen suhteen. Lapissa pitkät välimatkat haittaavat jo nyt palveluiden saatavuutta, ja uudistuksessa pitää huolehtia, ettei palvelut siirry yhä kauemmas saamelaisten kotiseutualueelta.

Palvelulain 3 a §:ssä säädettäisiin valtion yhteisen asiakaspalvelutoiminnan ohjausryhmästä. Ohjausryhmän tulee kuulla tarpeen mukaan Saamelaiskäräjiä saamelaisten oikeuksien toteutumista ko. palveluissa.

Saamen kielilain 26 §:n mukaan saamelaiskäräjillä on saamen kielen toimisto saamen kielilaissa määrättyjä tehtäviä varten. Siitä säädetään tarkemmin asetuksella. Lisäksi saamen kielilain 28 §:n mukaan saamelaiskäräjät seuraa lain soveltamista ja voi antaa suosituksia kielilainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä sekä tehdä aloitteita havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi. Lupa- ja valvontaviraston on kuultava Saamelaiskäräjiä ainakin 3 b §:n tarkoittamissa tulkkauspalveluiden ja kielellisten oikeuksien järjestämis- ja seurantatehtävissä.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan Lupa- ja valvontavirasto edistäisi valtion asiakaspalvelujen järjestämistä valtion viranomaisten ja muun julkishallinnon yhteistyönä kuten Kansaneläkelaitoksen, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Tähän voisi myös lisätä Saamelaiskäräjät saamenkielisten palveluiden osalta.

Saamelaiskäräjät pitää kannatettavana, että 3 b pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan Lupa- ja valvontavirasto laatisi suunnitelman kansalliskielillä annettavan asiakaspalvelun toteuttamisen varmistamiseksi ja tuottaisi tilannekuvan ja seurantatiedon osana tietoa kielellisten oikeuksien toteutumisesta valtion yhteisissä asiakaspalvelupisteissä. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa, todetaan, että Lupa- ja valvontavirasto suunnittelee ja seuraa myös saamen kielilain toteutumista ja tarvittaessa vieraskielisten palvelujen saatavuutta.

Tiedottamisisessa pitää huomioida saamelaisten tiedonsaantioikeus omalla kielellään ja saamen kielilain velvoitteet koskien tiedottamista.

Saamelaiskäräjien näkemyksestä hallituksen esityksessä näkemys tulkkauksesta riittävänä palvelumuotona on saamelaisten kielellisten oikeuksien nykytilaa heikentävänä . Hallituksen esityksen mukaan: *”kaksikielisen viranomaisen henkilöstön on pystyttävä itse palvelemaan asiakkaita kansalliskielillä, mutta Saamen kielilaki (1086/2003) mahdollistaa tulkkauksen asian*

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/f195ff35-823e-41a5-9e26-0d500a9c700a
visma sign
www.vismasign.com

suullisessa käsittelyssä viranomaisessa." Saamen kielilain 19 § mukaan kuitenkin on asian käsitteleminen viranomaisessa pyrittävä antamaan saamen kielen taitoisen henkilön hoidettavaksi ja tulkkaus on vasta toissijainen saamenkielisen palvelun järjestämismuoto. Lainvalmistelussa tulle pohtia heikentääkö yhteispalvelupisteiden tulkkaukseen perustuva saamenkielinen palvelu saamelaisten kielellisiä oikeuksia. Toisaalta toimiva tulkkausratkaisu voi tuoda myös helpotusta nykyään heikosti toteutuviin saamenkielisiin palveluihin.

Inarissa 3.11.2025

Leo Aikio
I varapuheenjohtaja

Anne Kirste Aikio
kieliturvasihteeri

Saamelaiskäräjien I puheenjohtaja hyväksyi lausunnon 3.11.2025.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/f195ff35-823e-41a5-9e26-0d500a9c700a
visma sign
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This documents contains 3 pages before this page
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden
Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side
Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

ANNE KIRSTE AIKIO
Samediggi/Saamelaiskäräjät, FI10525353, Menesjärventie 2A, 99870, Inari
87644071-aca9-472f-9ce8-5be204e3f4f1 - 2025-11-03 13:52:46 UTC +02:00
BankID / MobileID - 498be517-ed4e-4af6-89be-2902d850d831 - FI
Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

LEO JOUNI OLAVI AIKIO
Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: Saamelaiskäräjät
9ddfe59a-e5ba-4b5d-903c-90db0c779f00 - 2025-11-03 14:01:31 UTC +02:00
BankID / MobileID - 2ceb8894-3fe0-42c0-8aa5-7f220d911b04 - FI
Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/f195ff35-823e-41a5-9e26-0d500a9c700a
visma sign
www.vismasign.com